

Chowacze — *Ceuthorrhynchus* Germ. (Coleoptera, Curculionidae) występujące na rzepaku i innych krzyżowych
Les Ceutorrhynches (Coleoptera, Curculionidae) attaquant
le Colza et autres Crucifères

napisał

JERZY OBARSKI

Dotychczasowe wiadomości o chowaczach, występujących w Polsce na rzepakach, są nader skromne. Ruszkowski (1933, 1935) uwzględnił tylko 4 gatunki, występujące na rzepaku i rzepiku, a mianowicie: *C. assimilis* Payk., *C. quadridens* Panz., *C. pleurostigma* Marsch. oraz *C. napi* Gyll.

W artykułach fachowych, dotyczących szkodliwej fauny rzepaku, są podawane także tylko te cztery wymienione gatunki.

Moje badania nad szkodliwą entomofauną roślin krzyżowych oleistych wykazują, iż liczba szkodliwych gatunków chowaczy w Polsce jest w istocie znacznie większa. Chowacze, należące do nie notowanych gatunków, pojawiają się na plantacjach rzepaku ozimego w dużych populacjach, wyrządzając nieraz poważne szkody gospodarcze.

W r. 1955/1956 przeprowadziłem połowy chowaczy w następujących województwach: warszawskim, białostockim, olsztyńskim, poznańskim, bydgoskim, zielonogórskim, szczecińskim, koszalińskim oraz częściowo krakowskim, rzeszowskim i wrocławskim. Do połowów używałem czerpaka o wymiarach 60×30 cm. Ilość czerpakowań na jedną próbę w zależności od wielkości pola wynosiła 25-100. Połowy rozpoczęły się z końcem kwietnia 1954 r. i trwały do zbioru rzepaku do końca czerwca 1956 r. Powierzchnia jednego uderzenia wynosiła średnio 0,33 m² (3 uderzenia czerpakiem na 1 m²). Czerpako-

wania nie przypadają na lata największego pojawu chrząszczy. W jesieni 1955 i 1956 przeprowadziłem czerpakowania na rzepakach ozimych.

W badaniach tych brali udział mgr I. Zawirska, inż. J. Dmoch oraz wielu innych kolegów z Instytutu Ochrony Roślin, za co składam im podziękowanie.

Materiał został określony przez autora.

1, *Ceuthorrhynchus assimilis* Payk.

Pospolity i liczny wszędzie na rzepaku, najliczniejszy od końca maja do połowy czerwca; chrząszcze od początku maja do końca czerwca.

W latach 1955 i 1956 zanotowano najliczniejsze występowania:

woj. warszawskie	— Krościn, pow. Płońsk	na 1 m ²	1,2	szt.
woj. bydgoskie	— Pińsko, pow. Szubin,	.. 1 m ²	1,02	„
„	„ — pow. Nakło,	„ 1 m ²	0,16	„
woj. gdańskie	— Choczewo, pow. Lębork,	„ 1 m ²	0,34	„
„	„ — Mirandowo, pow. Starogard,	„ 1 m ²	0,34	„
„	„ — Sucumin, pow. Starogard,	„ 1 m ²	0,13	„
„	„ — Łagiewniki, pow. Inowrocław,	„ 1 m ²	0,13	„
woj. wrocławskie	— Biały Kanał, pow. Wałbrzych,	„ 1 m ²	0,12	„
woj. bydgoskie	— PGR Wrocki, pow. Golub,	„ 1 m ²	0,21	„

Gatunek szkodliwy dla rzepaku.

2. *Ceuthorrhynchus quadridens* Panz.

Pospolity i liczny wszędzie na rzepaku. Postacie dojrzałe od początku maja do połowy czerwca, w południowych województwach od końca kwietnia.

Występuje łącznie z *C. assimilis* Payk.

Najliczniejsze występowanie w roku 1955:

woj. wrocławskie	Oława, — Czechnica, pow.	na 1 m ²	0,75 szt.
woj. zielonogórskie	— Gołaszyn, pow. Nowa-Sól,		
		„ 1 m ²	0,42 „
woj. bydgoskie	— Pińsko, pow. Szubin,	„ 1 m ²	0,19 „
woj. poznańskie	— Kościan, pow. Kościan,	„ 1 m ²	0,26 „
woj. warszawskie	— Łubienica, pow. Pułtusk,		
		„ 1 m ²	0,11 „

Gatunek szkodliwy dla rzepaku.

W roku 1956 woj. bydgoskie, PGR Wrocki, pow. Golub, na 1 m² — 0,21 sztuk.

3. *Ceuthorrhynchus floralis* Payk.

Pospolity i liczny wszędzie na rzepaku. Postacie dojrzałe od połowy maja do końca czerwca.

Najliczniejsze występowanie w roku 1955.

woj. gdańskie	— Choczewo, pow. Lębork,		
		na 1 m ²	— 1,32 szt.
woj. olsztyńskie	— Kazimierzowo, pow. Elbląg,		
		„ 1 m ²	— 1,2 „
woj. warszawskie	— Reguły, pow. Pruszków,		
		„ 1 m ²	— 0,96 „
„ „	— Kalińsk, pow. Działdowo,		
		„ 1 m ²	— 0,72 „

Biologia nie zbadana. W ZSRR podawany jako szkodnik krzyżowych nasiennych.

4. *Ceuthorrhynchus syrites* Germ.

Zanotowano w roku 1955 występowanie na rzepaku i lniance w województwach: bydgoskim, wrocławskim, warszawskim.

Chrząszcze od początku maja do połowy czerwca.

Najliczniejsze występowanie w roku 1955.

Woj. bydgoskie	— grom. Jaksice, pow. Inowrocław,		
		na 1 m ²	— 0,75 szt.

W r. 1956 woj. bydgoskie

- „ „ — pow. Wyrzysk na lniance,
na 1 m² — 0,36 „
- Kończewice, pow. Toruń,
na 1 m² — 0,44 „
- pow. Płock — na lniance,
na 1 m² — 0,28 „

C. syrites Germ. dotychczas nie jest notowany u nas jako szkodnik rzepaku i lnianki; biologia nieznaną.

Larwy uszkadzają nasiona rzepaku i rzepiku w łuszczynach.

Gatunek szkodliwy dla rzepaku i lnianki.

5. *Ceuthorrhynchus sulcicollis* Payk.

Zanotowano występowanie w roku 1955 w woj. bydgoskim, warszawskim, wrocławskim i rzeszowskim na rzepaku i lniance.

Chrząszcze od maja do lipca.

Najliczniejsze występowanie w roku 1955, woj. bydgoskie, pow. Inowrocław, grom. Jaksice — na 1 m² — 0,9 sztuk.

C. sulcicollis Payk. dotychczas nie jest u nas notowany jako szkodnik rzepaku i lnianki. Biologia jak również stopień szkodliwości nie są znane.

Na rzepaku występuje w dużych populacjach.

W r. 1956 woj. bydgoskie, PGR Pigza, pow. Toruń na 1 m² — 0,22 sztuk.

6. *Ceuthorrhynchus nigrinus* Mrsh. (*Sirocalus nigrinus* Mrsh.)

Występuje na rzepakach dość pospolicie w towarzystwie innych gatunków chowaczy, zwykle razem z *C. floralis* Payk.

Biologia i stopień szkodliwości w kraju i za granicą nieznaną.

W r. 1955 zanotowano występowanie w woj. bydgoskim, gdańskim, warszawskim,

Chrząszcze nieliczne od końca kwietnia do połowy lipca.

woj. bydgoskie	Kopanica	pow. Bydgoszcz
" "	Osówiec	" "
" "	Łagiewniki	" Inowrocław
" "	Pińsko	" Szubin
woj. gdańskie	Cetniewo	" Puck
" "	Choczewo	" Lębork
woj. warszawskie	Reguły	" Pruszków
" "	Parzniew	" "

7. *Ceuthorrhynchus erysimi* Fabr.

W r. 1955 zanotowano występowanie w woj. bydgoskim, warszawskim, olsztyńskim na rzepaku i lniance w niewielkich ilościach łącznie z innymi chowaczami.

W Europie zachodniej uszkadza rzepak i gorczycę.

Larwy żerują w dolnej części łodyg i w szyjce korzeniowej.

W r. 1955 występował nielicznie:

woj. bydgoskie	Pińsko	pow. Szubin
" "	Osówiec	" Bydgoszcz
" olsztyńskie	Tołta	" Mrągowo
" warszawskie	Reguły	" Pruszków
" "	Komorów	" "

8. *Ceuthorrhynchus napi* Gyll.

W Europie zachodniej i południowo-zachodniej bardzo pospolity i szkodliwy na rzepakach i kapuście.

W r. 1955 zanotowano nieliczne występowania w woj. olsztyńskim i warszawskim łącznie z innymi gatunkami. Wymaga opracowania pod względem biologii i szkodliwości na

Chrząszcze od początku maja do czerwca.

Zanotowano występowanie:

woj. olsztyńskie	Kaźmierzowo	pow. Elbląg
" "	Doszwały	" "
" warszawskie	Reguły	" Pruszków

9. *Ceuthorrhynchus pleurostigma* Marsh.

Pospolity szkodnik kapusty; chrząszcze na rzepakach i lniance w czerwcu i lipcu.

W r. 1955 zebrano nieliczne egzemplarze z rzepaków i lnianki w woj. warszawskim z Reguła i Parzniewa, pow. Pruszków. W r. 1956 w woj. wrocławskim, pow. Strzelin i Dzierżoniów, w woj. poznańskim, Sulechów Kaliski.

10. *Ceuthorrhynchus turbatus* Schultze

W r. 1955 Krąbiel, pow. Stargard, woj. szczecińskie. Chrząszcze w końcu maja. Nieliczne.

W r. 1956 woj. poznańskie, pow. Leszno.

11. *Ceuthorrhynchus contractus* Mrsh.

Na rzepakach. Chrząszcze w czerwcu. Nieliczne.

Woj. olsztyńskie, pow. Kętrzyn.

PGR Biedaszy

Woj. wrocławskie, pow. Strzelin, Małoszów.

RÉSUMÉ

L'auteur présente les résultats des observations sur la faune des *Ceuthorrhynchus* attaquant le Colza et autres Crucifères en Pologne. Il a trouvé 11 espèces, dont *C. assimilis* Payk., *C. quadridens* Panz., *C. syrites* Germ. et *C. sulcicollis* Germ. sont nuisibles aux Crucifères cultivées.

PIŚMIENNICTWO — BIBLIOGRAPHIE

- Balachowski, A., Mesnil, L., Les insectes nuisibles aux plantes cultivées, Paris 1936.
- Hoffmann, A., Faune de France. 59. Coléoptères Curculionides, Paris 1954.
- Perrot, E., Manuel de Phytopharmacie. I., Paris 1948.
- Reitter, E., Die Käfer des Deutschen Reiches. 3, Stuttgart 1916.
- Ruszkowski, J., Roczniki Ochrony Roślin, cz. B, 1933, p. 116, 176-219.
- Ruszkowski, J., Roczniki Ochrony Roślin, cz. B, 1935, p. 66.
- Scheidung, U., Untersuchungen zur Biologie des Kohlgallenrüsslers *Ceuthorrhynchus pleurostigma* Marsham, Zeitschr. f. angew. Entom., 39, 2, 1956, p. 186.
- Sztakelberg, A. A., Spisok wriednych nasiekomych SSSR i soprieditielnyh stran. Cz. I, Leningrad 1932.